

КРИМІНАЛЬНИЙ ПРОЦЕС ТА КРИМІНАЛІСТИКА; СУДОВА ЕКСПЕРТИЗА

УДК 343.98

DOI <https://doi.org/10.32840/1813-338X-2021.2.15>

Г. Ю. Нікітіна-Дудікова

ORCID ID: 0000-0002-8865-0061

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри криміналістики та судової медицини
Національної академії внутрішніх справ

МІЖНАРОДНЕ Й НАЦІОНАЛЬНЕ ЗАКОНОДАВСТВО ЯК ОСНОВА ДОТРИМАННЯ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ДИТИНИ ТА РОЗСЛІДУВАННЯ ВЧИНЕНОГО ЩОДО НЕЇ ЗЛОЧИНУ ПРОТИ СТАТЕВОЇ СВОБОДИ ТА СТАТЕВОЇ НЕДОТОРКАНОСТІ

Вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей має невтішну тенденцію до збільшення кількісних характеристик. Відповідно, у разі вчинення відносно дитини злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, з одного боку, важливо забезпечити дотримання прав та свобод дитини як найбільш незахищеної категорії громадян, а з іншого – гарантувати виконання завдань кримінального провадження, а саме забезпечити швидке, повне та неупереджене розслідування злочину і належний судовий розгляд кримінального провадження.

Правовий статус дитини, потерпілої у кримінальному провадженні щодо вчиненого злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, має ряд особливостей, адже окрім загального статусу потерпілого у кримінальному провадженні, дитина має додаткові гарантії, володіє спеціальним правовим статусом.

На підставі вивчення національного та міжнародного законодавства зроблено висновок, що термін «дитина» використовується під час тлумачення правового статусу особи, яка не досягла 18-річного віку і є потерпілою від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості. Дитина користується всіма правами та свободами людини, а також має визначені законодавством обов'язки. Важливо, що правовий статус дитини є спеціальним, оскільки дитина має й додаткові правові гарантії, що захищають її права, свободи та законні інтереси.

Процес розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей здійснюється у визначеному кримінальним процесуальним законодавством порядку.

За результатами проведених досліджень правові джерела, які формують правові засади розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, об'єднані у групи: 1) міжнародні нормативно-правові акти, які закріплюють основи правового статусу дітей, визначають засади кримінального провадження щодо вчинених відносно них злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості; 2) нормативно-правові акти України, які закріплюють основи правового статусу дітей, визначають засади кримінального провадження щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей; 3) судова практика судових інстанцій, які тлумачать джерела права та роз'яснюють правозастосування за вказаних вище умов.

Ключові слова: правові основи, міжнародний договір, розслідування, злочин проти статевої свободи та статевої недоторканості, дитина.

Постановка проблеми. Вчинення злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей має невтішну тенденцію до збільшення кількісних характеристик. Якщо діти стають жертвами злочинів, відповідальність за вчинення щодо них суспільно небезпечних діянь є значно суворішою, що пояснюється особливостями психофізіологічного розвитку неповнолітніх, оскільки під час свого дорослішання дитина неодноразово змінює свої інтереси, переглядає систему цінностей, формує моральні орієнтири. При цьому її інтелектуальний розвиток не відповідає дорослій людині, а тому неповнолітній не в змозі правильно оцінити свої та чужі вчинки. Саме тому законодавець у п. 3 ч. 1 ст. 66 Кримінального кодексу (КК) України визнав вчинення кримінального правопорушення неповнолітнім обставиною, яка пом'якшує покарання, а п.п. 6 (вчинення кримінального правопорушення <...> щодо малолітньої дитини або у присутності дитини), 9 (вчинення кримінального правопорушення з використанням малолітнього...), ч. 1 ст. 67 КК України – обтяжуючими покарання обставинами [1, с. 126].

Таким чином, у разі вчинення відносно дитини злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, з одного боку, важливо забезпечити дотримання прав та свобод дитини як найбільш незахищеної категорії громадян, а з іншого – гарантувати виконання завдань кримінального провадження, а саме забезпечити швидке, повне та неупереджене розслідування злочину і належний судовий розгляд кримінального провадження.

Вирішення вказаних завдань спрямовано на виконання Плану заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 року № 1993-р [1], а саме п. 74 «Упровадження ефективної системи правосуддя щодо неповнолітніх з урахуванням міжнародних стандартів».

Створення системи правосуддя, дружнього до дитини, згідно з міжнародними стандартами, із врахуванням її статусу, визначено за змістом Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалізації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року [2].

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблематика правового статусу дитини, потерпілої у кримінальному провадженні, була предметом наукових досліджень Н.В. Ортинської [4], С.А. Саклуб [5, с. 147]. Питання роз-

слідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей порушувалися у працях М.В. Корнієнка [6], Є.С. Хижняка [7]. Однак комплексного дослідження правових засад розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей донині не сформовано.

Мета статті – розкрити правові основи дотримання правового статусу дитини та розслідування вчиненого відносно неї злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Виклад основного матеріалу дослідження. Правовий статус дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості, зберігаючи загальні риси, має низку особливостей.

Передусім постає питання щодо власне тлумачення поняття «дитина» згідно з міжнародним та національним законодавством, за змістом різних джерел права. Слід акцентувати увагу, що у законодавстві для визначення осіб, які не досягли 18-річного віку, використовуються терміни «малолітній», «неповнолітній», «дитина». Нерідко це викликає термінологічну плутанину.

Конституція України від 28 червня 1996 року визначає основи правового статусу дитини (важливим є положення, що «діти рівні у своїх правах незалежно від походження...» (ст. 52) [8]), однак не тлумачить досліджуване поняття.

Кримінальний процесуальний кодекс (КПК) України 2012 року використовує терміни «неповнолітня» та «малолітня» особи. Згідно з п. 12 ст. 3 КПК України неповнолітня особа – це малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років. Своєю чергою малолітня особа – це дитина до досягнення нею чотирнадцяти років (п. 11 ст. 3 КПК України) [9].

У Кримінальному кодексі України 2001 року [10], поряд із термінами «неповнолітній», «малолітній», у ряді статей використовується термін «дитина» (п. 6 ст. 67; ч. 1 ст. 91-1; п. 2 ч. 2 ст. 115, ст. 117 КК України та ін.).

На нашу думку, досить вдало тлумачить правовий статус дитини Сімейний кодекс України 2002 року. Так, у статті 6 Кодексу окремо визначений правовий статус дитини: «правовий статус дитини має особа до досягнення нею повноліття. Малолітньою вважається дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітньою вважається дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років» [11]. Отже, поняття «дитина» є найбільш широким поняттям і охоплює як малолітніх, так і неповнолітніх осіб.

Наведене тлумачення терміну «дитина» відповідає міжнародному законодавству, а саме положенням міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України.

Відповідно до ст. 1 Конвенції про права дитини 1989 року [12], дитиною є кожна людська істота до досягнення вісімнадцятирічного віку.

Згідно зі ст. 3 Конвенції Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства 2007 року, «дитина» означає будь-яку особу віком до вісімнадцяти років [13].

Як зазначає Ю.М. Черноус, членство України в різних міжнародних організаціях, зокрема ООН, Раді Європи, визнання юридично значимими рішень Європейського суду з прав людини, закріплення пріоритету міжнародного законодавства над національним, визнання принципів і норм міжнародного права створили необхідне підґрунтя для прогресивних змін [14, с. 146]. Зокрема, йдеться про максимально повну відповідність національного законодавства та практики його реалізації, міжнародним договорам, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, міжнародним стандартам поведінки з дітьми, які є потерпілими від злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості.

Таким чином, на підставі вивчення національного та міжнародного законодавства можемо зробити висновок, що термін «дитина» використовується під час тлумачення правового статусу особи, яка не досягла 18-річного віку і є потерпілою від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості. Дитина користується всіма правами та свободами людини, а також має визначені законодавством обов'язки. Важливо, що правовий статус дитини є спеціальним, оскільки дитина має й додаткові правові гарантії, що захищають її права, свободи та законні інтереси.

З'ясування віку дитини є обов'язковою обставиною, яка підлягає встановленню у кримінальному провадженні. Адже під час розслідування злочинів виникають ситуації, коли встановлення віку дитини викликає складнощі. Вирішення вказаного завдання є запорукою законного та ефективного кримінального провадження, дотримання прав та свобод дитини. Важливим є встановлення віку особи, з якого її, відповідно до законодавства, вважають повнолітньою. Цей вік є єдиною і достатньою характеристикою, яка відрізняє дитину (малолітнього, неповнолітнього) від інших осіб.

Зустрічаються випадки, коли потерпіла від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості дитина не має постійного місця проживання та навчання й, відповідно, не має документів, які посвідчують особу та її вік. Як свідчить практика, дитина може надавати невірні відомості про точний час і місце свого народження; може обманювати і видавати себе за іншу особу тощо.

Згідно з Постановою Пленуму Верховного Суду України від 16 квітня 2004 року № 5 «Про практику застосування судами України законодавства у справах про злочини неповнолітніх», вік неповнолітнього встановлюється за документами, в яких вказана дата його народження, – за паспортом чи свідоцтвом про народження. В разі їх відсутності відповідні дані можна отримати із книги реєстрації актів громадянського стану, довідок органів внутрішніх справ за місцем реєстрації громадян, журналів обліку новонароджених тощо [15]. Однак за відсутності відповідних документів щодо віку дитини і неможливості їх одержання, вік неповнолітнього встановлюється шляхом проведення експертизи (переважно судово-медичної, хоча, можливо, й комплексної).

Отже, під час розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості принципово важливим є дотримання міжнародних стандартів правового статусу дитини. Правовий статус дитини, потерпілої у кримінальному провадженні, є особливим, адже дитина має додаткові гарантії, володіє спеціальним правовим статусом.

Загальні засади правового статусу потерпілого у кримінальному провадженні визначені ст. 55-57 КПК України. Якщо потерпілим є неповнолітня особа, до участі в процесуальній дії разом з нею залучається її законний представник (ст. 59 КПК України).

Однак слід зауважити, що кримінальне процесуальне законодавство повинно захищати права та інтереси усіх учасників кримінального провадження, в тому числі і неповнолітніх потерпілих, які виступають у кримінальному процесі стороною з боку обвинувачення. При цьому, наділяючи на законодавчому рівні спеціальним статусом неповнолітніх підозрюваних та обвинувачених (глава 38 КПК України), необхідно також регламентувати специфічний статус й за неповнолітніми потерпілими.

Окрім того, забезпечення процесуального статусу дитини, потерпілої від злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості,

супроводжується виникненням низки проблемних питань, а саме:

- забезпечення дотримання права дитини на таємницю особистого і сімейного життя, недоторканність житла, таємницю кореспонденції, повагу до честі та гідності дитини;

- забезпечення дотримання права дитини на захист від усіх форм фізичного та психологічного насильства, образи чи зловживань, відсутності піклування чи недбалого і брутального поводження та експлуатації, включаючи сексуальні зловживання (ст. 19 Конвенції про права дитини 1989 року).

- необхідності залучення до кримінального провадження не лише законного представника неповнолітнього, але й захисника (аналогічно до процесуальних гарантій неповнолітнього підозрюваного). Тим більше, що у ч. 2 ст. 22 КПК України підкреслено, що сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду речей, документів, інших доказів, клопотань, скарг, а також на реалізацію інших процесуальних прав;

- врахування віку потерпілої дитини як під час проведення досудового розслідування, так і судового розгляду й забезпечення можливості реалізації її прав. Йдеться про можливість брати участь у поданні доказів, наданні показань та пояснень, ознайомлюватися з матеріалами кримінального провадження. Оскільки через вік дитина характеризується інтелектуальною та психологічною незрілістю, їй необхідно роз'яснити зміст наявної інформації у кримінальному провадженні, її юридичне значення та можливі наслідки. Інакше реалізація процесуальних прав та обов'язків буде ускладненою. Вирішити вказане завдання можливо із застосуванням системи тактичних прийомів, які пропонуються криміналістикою відповідно до слідчих ситуацій.

Наступний аспект дослідження пов'язаний з тим, що за умови вчинення відносно дитини злочину проти статевої свободи та статевої недоторканості необхідно гарантувати виконання завдань кримінального провадження, а саме забезпечити швидке, повне та неупереджене розслідування злочину і судовий розгляд кримінального провадження. Вказане завдання вирішується у визначеному кримінальним процесуальним законодавством порядку.

Кримінальне процесуальне законодавство України складається з відповідних положень Конституції України, міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верхов-

ною Радою України, цього Кодексу та інших законів України (ч. 2 ст. 1 КПК України) [9]. Отже, необхідним є тлумачення кримінального процесуального законодавства як з точки зору визначення правового статусу неповнолітнього потерпілого, так і з погляду забезпечення законної процедури досудового розслідування та судового розгляду.

За результатами проведених досліджень правові джерела, які формують правові засади розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей, об'єднані у групи:

1. Міжнародні нормативно-правові акти, які закріплюють основи правового статусу дітей, визначають засади кримінального провадження щодо вчинених відносно них злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості (Загальна декларація прав людини 1948 року; Конвенція про боротьбу з торгівлею людьми та експлуатацією проституції третіми особами 1949 року; Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року; Декларація ООН про права дитини 1959 року; Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання 1984 року; Мінімальні стандартні правила ООН, що стосуються здійснення правосуддя щодо неповнолітніх 1985 року; Конвенція ООН про права дитини 1989 року; Протокол про попередження та припинення торгівлі людьми, особливо жінками та дітьми, і покарання за неї, який доповнює Конвенцію ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 року; Конвенція про кіберзлочинність 2001 року; Конвенція Ради Європи про заходи щодо протидії торгівлі людьми 2005 року; Керівні принципи, що стосуються правосуддя з питань, пов'язаних з участю дітей – жертв та свідків злочинів 2005 року; Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства 2007 року; Керівні принципи Комітету міністрів Ради Європи щодо правосуддя, дружнього до дитини 2010 року та ін.).

2. Нормативно-правові акти України, які закріплюють основи правового статусу дітей, визначають засади кримінального провадження щодо злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей.

Це Конституція України 1996 року, Кримінальний кодекс України 2001 року, Кримінальний процесуальний кодекс України 2012 року, закони України «Про судову експертизу» 1994 року, «Про органи і служби у спра-

вах дітей та спеціальні установи для дітей» 1995 року, «Про охорону дитинства» 2001 року, «Про Національну поліцію» 2015 року, підзаконні нормативно-правові акти.

3. Судова практика судових інстанцій, які тлумачать джерела права та правозастосування під час забезпечення правового статусу дитини та розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей (рішення Європейського суду з прав людини, офіційне тлумачення законодавства в рішеннях Конституційного Суду України).

Найбільш затребуваною, з огляду на євроінтеграційний курс розвитку нашої держави, є практика Європейського суду з прав людини.

Правозастосовні органи повинні використовувати у своїй діяльності Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та практику Європейського суду з прав людини як джерело права. Закон України «Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини» 2006 року передбачає заходи з метою оволодіння вказаними положеннями суддями, прокурорами, адвокатами, нотаріусами, працівниками правоохоронних органів (гл. 5) [16].

Вказане завдання є актуальним для вітчизняних правоохоронних органів. Зокрема, під час розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей важливо, щоб слідчі, оперативні працівники, інспектори-криміналістики, інспектори ювенальної превенції Національної поліції України, експерти експертних установ України, прокурори, судді та інші керувалися у своїй діяльності практикою Європейського суду з прав людини. Таку думку висловили й 95,0% опитаних слідчих, 91,4%, експертів, 99,1% суддів. У зв'язку із вказаною тезою постає актуальне завдання доведення до відома, роз'яснення для практиків рішень Європейського суду з прав людини і формування на цій підставі криміналістичних рекомендацій. Вказані криміналістичні рекомендації повинні враховувати таку практику під час виявлення, розслідування, попередження окремих видів кримінальних правопорушень (зокрема злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей).

Інакше неефективне здійснення досудового розслідування та судовий розгляд справ щодо злочинів сексуального характеру над дітьми стає підставою для визнання Європейським судом з прав людини порушень державами положень Конвенції про захист прав людини

і основоположних свобод 1950 року. Справи, викликані потребою захисту дітей від сексуального насильства, загалом мали великий вплив на розвиток практики Європейського суду з прав людини, яка стосувалася як сфери дії статті 8 Конвенції, так і концепції позитивних зобов'язань держави, взятих у зв'язку з підписанням зазначеного міжнародного договору.

Висновки і пропозиції. Таким чином, розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей повинно базуватися на неухильному дотриманні норм міжнародного та національного законодавства.

Положення кримінального права, що встановлюють караність суспільно небезпечних діянь, є визначальними для виокремлення окремих методик розслідування й орієнтиром для визначення предмета доказування щодо конкретних видів злочинів. Так, зміни до розділу IV Кримінального кодексу України «Кримінальні правопорушення проти статевої свободи та статевої недоторканості», зміни до Кримінального процесуального кодексу України, відомчих нормативно-правових актів, ратифікація Верховною Радою України нових міжнародних договорів у вказаному напрямі актуалізували необхідність формування криміналістичної методики розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей з їх урахуванням.

Окрема увага повинна бути звернена на нове джерело права, що повинно враховуватися під час розслідування злочинів проти статевої свободи та статевої недоторканості дітей – практику Європейського суду з прав людини.

Отже, актуальним завданням сьогодення залишається приведення правових засад кримінального провадження у відповідність із міжнародними договорами України, рішеннями Європейського суду з прав людини.

Список використаної літератури:

1. Андріяшевська М.С. Кримінально-правова охорона дитинства: аналіз стану законодавчого забезпечення ювенальної віктимології. *Правовий часопис Донбасу*. 2018. № 3 (64). С. 126–135. doi: 10.32366/2523-4269-2018-64-3-126-135.
2. План заходів з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року : додаток до розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листоп. 2015 р. № 1393-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1393-2015-%D1%80#Text>.
3. Про затвердження Державної соціальної програми «Національний план дій щодо реалі-

- зації Конвенції ООН про права дитини» на період до 2021 року : постанова Кабінету Міністрів України від 30 трав. 2018 р. № 453. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/453-2018-%D0%BF#Text>.
4. Ортинська Н.В. Правовий статус людини: до проблем теоретичного розуміння. *Право і безпека*. 2016. № 3 (62). С. 28-32. file:///D:/Docs/Downloads/Pib_2016_3_7%20(2).pdf
 5. Саклуб С.А. Окремі аспекти правового статусу дитини. *Університетські наукові записки*. 2020. № 3 (15). С. 143–147. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2005_3_28.
 6. Корнієнко М.В. Концептуальні основи протидії насильницьким злочинам щодо дітей : монографія. Одеса : Одеський держ. ун-т внутр. справ, 2019. 318 с.
 7. Хижняк Є.С. Особливості розслідування статевих злочинів щодо малолітніх : 12.00.09 : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.09. Одеса, 2013. 219 с.
 8. Конституція України : Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/card/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>.
 9. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. № 4651-VI. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/4651-172>.
 10. Кримінальний кодекс України : Закон України від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
 11. Сімейний кодекс України : Закон України від 10 січ. 2002 р. № 2947-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2947-14#Text>.
 12. Конвенція про права дитини : міжнар. док. від 20 листоп. 1989 р. URL: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
 13. Конвенція Ради Європи про захист дітей від сексуальної експлуатації та сексуального насильства : міжнар. док. від 25 жовт. 2007 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994_927#Text.
 14. Чорноус Ю.М. Криміналістичне забезпечення розслідування злочинів : монографія. Вінниця : Нілан-ЛТД, 2017. 492 с.
 15. Про застосування судами законодавства про відповідальність за втягнення неповнолітніх у злочинну чи іншу антигромадську діяльність : постанова Пленуму Верховного Суду України від 27 лют. 2004 р. № 2 : URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0002700-04/print>.
 16. Про виконання рішень і застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лют. 2006 р. № 3477-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3477-15>.

Nikitina-Dudikova H. Yu. International and national legislation as the basis of observing the legal status of the child and investigation of the crime against her

The commission of crimes against sexual freedom and sexual integrity of children has a disappointing tendency to increase quantitative characteristics. Accordingly, in the case of a crime against sexual freedom and sexual integrity committed against a child, on the one hand, it is important to ensure respect for the rights and freedoms of the child as the most vulnerable category of citizens and, on the other, to ensure that criminal proceedings are carried out. investigation of the crime and due process of criminal proceedings.

The legal status of a child victim in criminal proceedings for a crime against sexual freedom and sexual integrity has a number of features, because in addition to the general status of a victim in criminal proceedings, the child has additional guarantees, has a special legal status.

Based on a study of national and international law, it is concluded that the term "child" is used to interpret the legal status of a person under the age of 18 who is a victim of a crime against sexual freedom and sexual integrity. The child enjoys all human rights and freedoms and has statutory responsibilities. It is important that the legal status of the child is special, as the child has additional legal guarantees that protect his rights, freedoms and legitimate interests. The process of investigation of crimes against sexual freedom and sexual integrity of children is carried out in the manner prescribed by criminal procedural law.

According to the results of the research, the legal sources that form the legal basis for the investigation of crimes against sexual freedom and sexual integrity of children are grouped into: 1) international legal documents that establish the legal status of children, determine the principles of criminal proceedings against crimes against sexual freedom and sexual integrity; 2) normative legal documents of Ukraine, which establish the foundations of the legal status of children, determine the principles of criminal proceedings for crimes against sexual freedom and sexual integrity of children; 3) the case law of the courts, which interpret the sources of law and explain the application of law in the investigation of crimes against sexual freedom and sexual integrity of children.

Key words: *legal bases, international agreement, investigation, crime against sexual freedom and sexual inviolability, child.*